

Sygn. akt II CNP 44/10

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 października 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Stanisław Dąbrowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Jan Górowski

SSN Irena Gromska-Szuster

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym

w Izbie Cywilnej w dniu 6 października 2010 r.

skargi Stanisława P.

o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku

Sądu Apelacyjnego z dnia 3 września 2009 r., wydanego w sprawie z powództwa

Stanisław P.

przeciwko Henrykowi S.

o zapłatę,

oddala skargę.

Uzasadnienie

Sąd Okręgowy wyrokiem z dnia 15 kwietnia 2009 r. zasądził od pozwanego Henryka S. na rzecz powoda Stanisława P. kwotę 10.000 złotych tytułem zadośćuczynienia wraz z ustawowymi odsetkami płatnymi od dnia wydania wyroku (punkt 1), kwotę 10.000 złotych tytułem odszkodowania za obniżenie wartości samochodu wraz z ustawowymi odsetkami płatnymi od dnia wydania wyroku (punkt 2), kwotę 30.000 złotych wraz z ustawowymi odsetkami płatnymi od dnia 13 października 1995 r.

Z ustaleń faktycznych poczynionych przez Sąd Okręgowy wynika, że w 1993 r. pozwany sprzedał powodowi samochód marki Mercedes 300 D z 1989 r. za kwotę 30.000 zł. Cena miała być zapłacona w ratach. Pozwany, przestał płacić raty, gdyż uznał, że samochód jest w złym stanie technicznym. W dniu 12 października 1995 r. pozwany pozbawił powoda wolności i zmusił go do przerejestrowania samochodu na pozwanego i przekazania mu pieniędzy w kwocie 30.000 złotych. Pozwany używał samochód przez trzynaście miesięcy, następnie samochód został mu odebrany i postawiony na parkingu policyjnym. W 2000 r. samochód został fizycznie wydany powodowi i od tego czasu powód eksploatował go, a od końca 2005 r. mógł nim swobodnie dysponować. W dniu 18 czerwca 2008 r. powód sprzedał ten samochód za kwotę 6.500 złotych.

Na skutek apelacji pozwanego Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 3 września 2009 r. zmienił wyrok Sądu Okręgowego w punktach 1 i 2 w ten sposób, że w tym zakresie powództwo oddalił, w punkcie 3 w ten sposób, że zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 16.959,52 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 9 czerwca 2008 r. oraz zasądził odsetki ustawowe od kwoty 13.040,48 zł od dnia 9 czerwca 2008 r. do dnia 3 czerwca 2010 r.

Sąd Apelacyjny za nietrafne uznał ustalenia Sądu pierwszej instancji w zakresie wysokości szkody związanej z obniżeniem wartości samochodu Mercedes 300 D. Przeprowadzony w tej sprawie dowód z opinii biegłego w zakresie wyceny samochodów uznał za nieprzydatny wobec niewykazania przez powoda, że

poniósł on rzeczywistą szkodę oraz że działania pozwanego pozostają w normalnym związku przyczynowym z jej ewentualnym powstaniem, tj. spowodowały obniżenie wartości samochodu. Zdaniem Sądu Apelacyjnego w zakresie punktu 2 zaskarżony wyrok należało na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienić i powództwo oddalić.

W zakresie wysokości należnego powodowi zadośćuczynienia (punkt 1 zaskarżonego wyroku) oraz szkody wynikłej z tytułu zapłaty przez powoda okupu w kwocie 30.000 złotych (punkt 3 zaskarżonego wyroku) Sąd Apelacyjny podzielił stanowisko Sądu pierwszej instancji. Jednakże, na rozprawie apelacyjnej pozwany przedłożył dowody wpłaty kwoty 2.748,42 zł w dniu 25 czerwca 2009 r. i 20.292,06 zł w dniu 3 czerwca 2009 r. W ocenie Sądu Apelacyjnego wpłacone kwoty należało zaliczyć na poczet przysługujących powodowi należności z tytułu zadośćuczynienia i odszkodowania. Po zaliczeniu części wpłaty w kwocie 10.000 zł na poczet świadczenia z tytułu zadośćuczynienia Sąd Apelacyjny uznał, że roszczenie to zostało spełnione w toku procesu, odsetki zaś mogłyby być liczone dopiero od uprawomocnienia się wyroku, dlatego powództwo w tym zakresie w całości oddalił. Pozostałą część wpłat zaliczył na poczet świadczenia z tytułu odszkodowania zasądzonego w punkcie 3 wyroku Sądu pierwszej instancji. Zdaniem Sądu Apelacyjnego nieuzasadnionym było obciążanie pozwanego obowiązkiem zapłaty odsetek za okres od powstania szkody, a wyłącznie od daty doręczenia mu odpisu pozwu tj. od dnia 9 czerwca 2008 r., gdyż powód wcześniej nie wzywał pozwanego do zapłaty tej kwoty nawet w części, a pozwany uznany został współwinnym wraz z innymi osobami uczestniczącymi w przestępstwie, w powstaniu tej szkody. Zważywszy fakt, że pozwany w toku postępowania w części spełnił świadczenie Sąd Apelacyjny zmienił wyrok Sądu Okręgowego również w zakresie jego punktu 3 poprzez zaliczenie dokonanej wpłaty w kwocie 13.040,48 złotych na poczet tej należności i zasądzenie wyłącznie odsetek za okres od dnia 9 czerwca 2008 r. do dnia 3 czerwca 2009 r., tj. do daty częściowego spełnienia świadczenia. Pozostałą do zapłaty tytułem odszkodowania kwotę 16.959,52 zł należało, w ocenie Sądu Apelacyjnego, zasądzić z odsetkami liczonymi od daty doręczenia odpisu pozwu do dnia zapłaty.

Powód wystąpił ze skargą o stwierdzenie niezgodności z prawem powyższego wyroku Sądu Apelacyjnego w części zmieniającej wyrok Sądu Okręgowego. W skardze zarzucił naruszenie prawa materialnego: art. 481 § 1 k.c. i 455 k.c. przez błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że odsetki od szkody wyrządzonej przestępstwem polegającym na bezprawnym zmuszeniu powoda do przekazania pieniędzy należą się od zagarniętej kwoty nie od daty wyrządzenia szkody, ale od daty wezwania pozwanego do zapłaty, art. 6 k.c. przez błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że pozwany nie udowodnił, że poniósł szkodę z tytułu obniżenia wartości samochodu z winy pozwanego, pomimo wykazania zarówno przez opinię biegłego jak i umowę sprzedaży samochodu, że wartość samochodu z winy pozwanego uległa zmniejszeniu, a powód był przez 5 lat pozbawiony możliwości korzystania z niego. Skarżący zarzucił także naruszenie przepisów postępowania, a w szczególności art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. przez niejasne i lakoniczne uzasadnienie wyroku uniemożliwiające prześledzenie toku rozumowania Sądu oraz niewyjaśnienie dlaczego w ocenie Sądu Apelacyjnego odsetki od szkody wyrządzonej przestępstwem polegającym na bezprawnym zmuszeniu powoda do przekazania pieniędzy należą się nie od daty wyrządzenia szkody, ale od daty wezwania pozwanego do zapłaty, przez nieuzasadnienie, dlaczego w ocenie Sądu Apelacyjnego żądanie odszkodowania z tytułu obniżenia wartości samochodu w wysokości 10.000 zł jest nieuzasadnione, pomimo wykazania przez powoda, że nie mógł z winy pozwanego korzystać ze swojego samochodu przez pięć lat, samochód stał na parkingu policyjnym, swobodnie powód mógł dysponować samochodem od końca 2005 r., pozwany jeździł samochodem powoda przez 13 miesięcy, a biegły w opinii określił spadek wartości samochodu. Ponadto powód, wykazał, że przedmiotowy samochód sprzedał, po ustaleniu przez Sąd, że powód jest właścicielem, za kwotę 6.500 złotych. Powód wskazał w skardze, że zaskarżony wyrok Sądu Apelacyjnego jest niezgodny z treścią art. 481 k.c. w zw. z art. 455 k.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia nie jest środkiem odwoławczym, lecz nadzwyczajnym środkiem procesowym mającym na celu umożliwienie stronom uzyskania od Skarbu Państwa

odszkodowania na podstawie art. 417¹ § 2 k.c. w przypadku szczególnie rażącego naruszenia prawa przez orzeczenie sądu drugiej instancji. Pojęcie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, użyte w przepisach działu VIII k.p.c. oraz w art. 417¹ § 2 k.c. należy wyklądać przy uwzględnieniu charakteru i istoty działalności jurysdykcyjnej sądu i znacznego zakresu przyznanej mu swobody w przedmiocie oceny dowodów, wyboru sposobu wykładni oraz stosowaniu prawa do ustalonego stanu faktycznego. Niezgodność z prawem rodząca odpowiedzialność Skarbu Państwa na podstawie art. 417¹ § 1 k.p.c. w zw. z art. 424¹ § 1 k.p.c. musi polegać na oczywistej i rażącej obrazie prawa. W przepisach tych chodzi o orzeczenie niewątpliwie rażąco sprzeczne z jednoznacznymi, nie podlegającymi różnej wykładni przepisami prawa, z ogólnie przyjętymi standardami, wydane z nie budzącym żadnej wątpliwości naruszeniem prawa. Niezgodność musi zatem mieć charakter kwalifikowany i oczywisty. Tak rozumianej niezgodności z prawem nie można przypisać zaskarżonemu wyrokowi Sądu Apelacyjnego. Wprawdzie Sąd Najwyższy w uchwale składu 7 sędziów z dnia 22 września 1970 r., III PZP 18/70, OSNC z 1971 r. nr 1, poz. 5 wpisanej do księgi zasad prawnych wypowiedział się, że w razie przestępstwa zagarnięcia pieniędzy z właściwości zobowiązania wynika obowiązek natychmiastowego zwrotu pieniędzy bez potrzeby wzywania dłużnika do zwrotu (art. 455 k.c.), jednakże powyższa uchwała jest wiążąca tylko dla składów orzekających Sądu Najwyższego, natomiast nie wiąże innych sądów. Z brzmienia art. 481 § 1 k.c. i art. 455 k.c. wynika, że z zasady stan opóźnienia w spełnieniu świadczenia i łączący się z nim obowiązek zapłaty odsetek pojawia się, gdy dłużnik nie spełnia świadczenia, niezwłocznie po wezwaniu przez wierzyciela. Wyjątki od tej zasady zachodzą jeżeli termin świadczenia jest oznaczony albo wynika z właściwości zobowiązania. Właściwość zobowiązania jest kwestią ocenną. Dlatego Sąd Apelacyjny ustalając początkową datę płatności odsetek zgodnie z ogólną zasadą wynikająca z art. 481 § 1 k.c. w zw. z art. 455 k.c. działał w granicach władzy sędziowskiej, więc nie można mówić o niezgodności zaskarżonego orzeczenia z wymienionymi przepisami w rozumieniu art. 424¹ § 1 k.p.c. i art. 417¹ § 2 k.c.

Nie jest trafny zarzut naruszenia art. 6 k.c. Przepis ten stanowi, że ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne.

O naruszeniu art. 6 k.c. można było powiedzieć, gdyby sąd orzekający przypisał obowiązek dowodowy innej stronie, nie tej, która z określonego faktu wywodzi skutki prawne. W niniejszej sprawie problem sprowadzał się do tego, że Sąd Apelacyjny uznał, że powód nie wykazał szkody polegającej na zmniejszeniu wartości samochodu na skutek działania pozwanego. Nie ulega wątpliwości, że zgodnie z art. 6 k.c. obowiązek udowodnienia szkody spoczywał na powodzie.

Za niezasadny uznać trzeba także zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. przez niejasne i lakoniczne uzasadnienie wyroku. Wbrew twierdzeniom skargi przyczyną zasądzenia odsetek od daty wezwania pozwanego do zapłaty, a nie od dnia wyrządzenia szkody została dostatecznie wyjaśniona. Sąd Apelacyjny zastosował ogólną regułę wynikającą z art. 481 § 1 k.c. w zw. z art. 455 k.c. Wykazanie przez powoda, że wartość samochodu na przestrzeni wielu lat zmniejszyła się nie jest równoznaczne z wykazaniem, że zmniejszenie wartości nastąpiło na skutek działania bądź zaniechania pozwanego. W niniejszym procesie powód nie żądał naprawienia szkody powstałej na skutek niemożności korzystania z samochodu ani wynagrodzenia za bezprawne korzystanie z niego przez pozwanego.

Z powyższych względów na mocy art. 424¹¹ k.p.c. Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.